

La Vegetació de la plana de la Selva

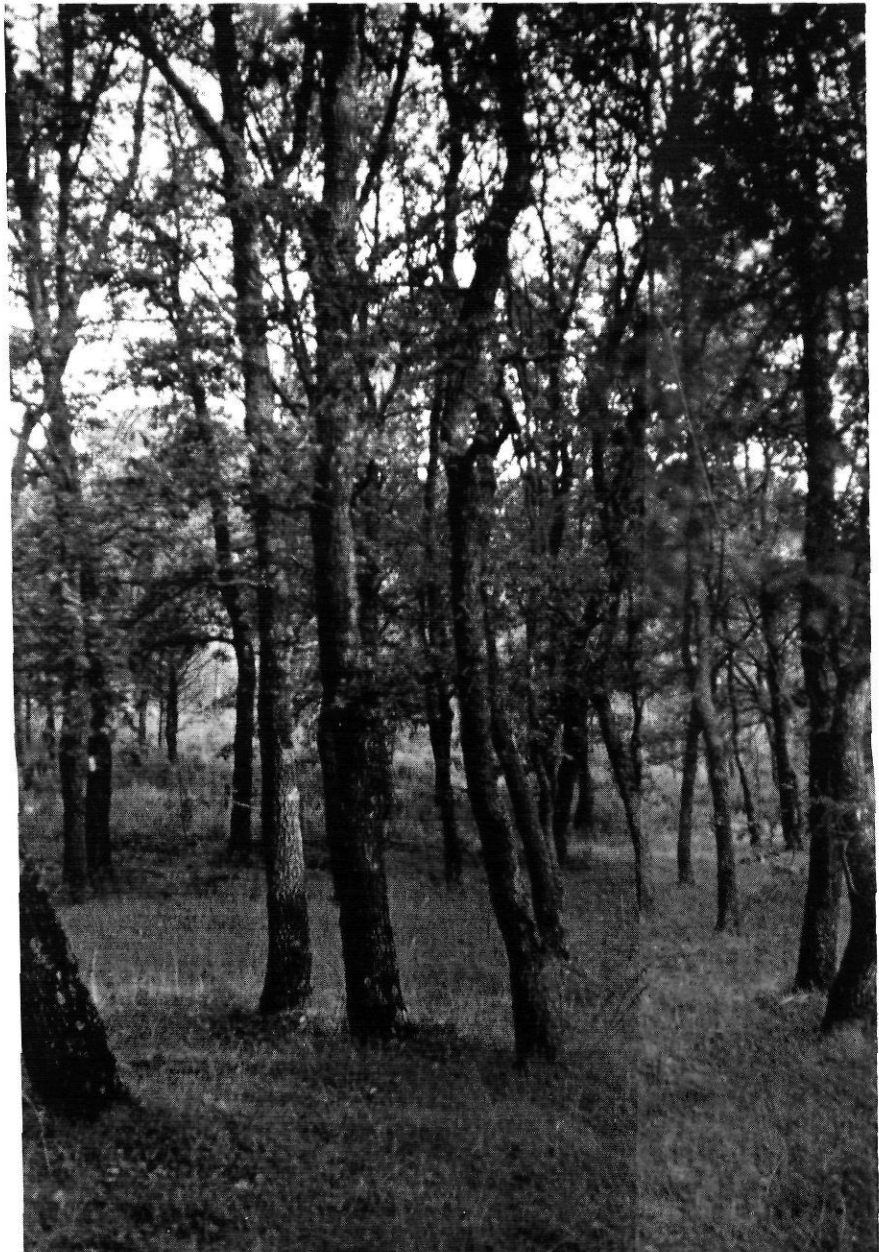
LLUÍS VILAR I SAIS

La Selva és una Comarca del Principat que, segons la divisió territorial de la Generalitat de Catalunya de l'any 1937, s'estén des de la Costa Brava de migjorn fins als cims enlairats de la Serralada Transversal. Una extensió tan gran comporta gran varietat de boscos i menes de vegetació diferents que no sempre s'han tingut en compte a l'hora de descriure el paisatge de la contrada.

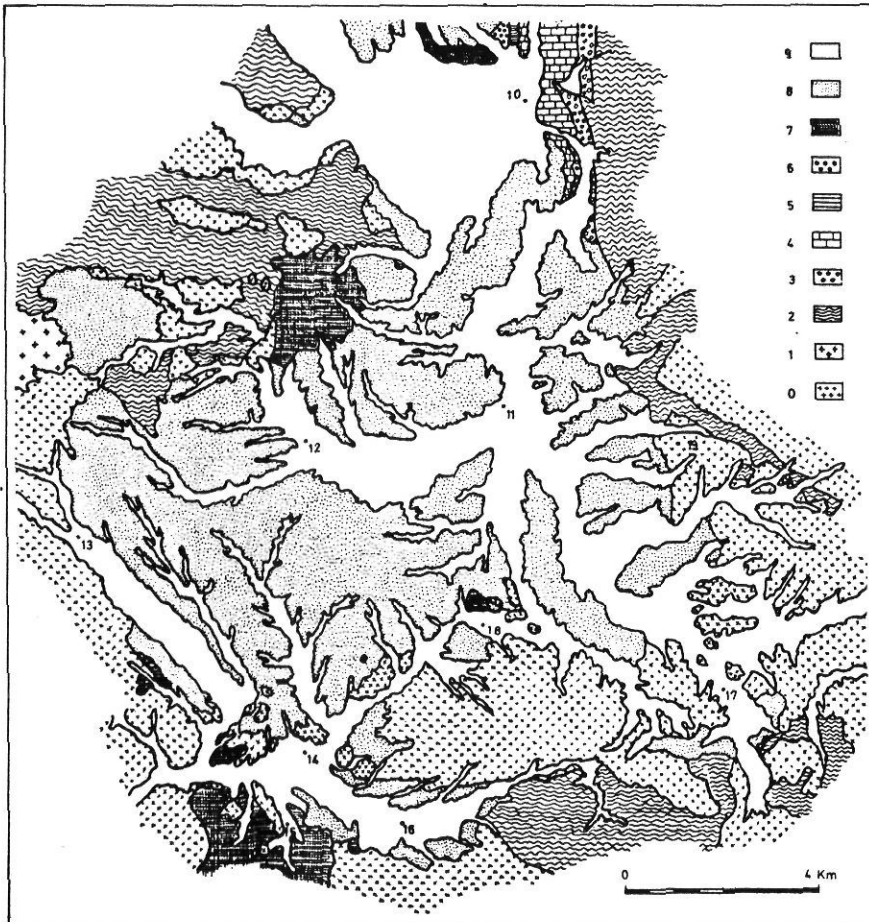
De fet, la Selva, entesa en la seva globalitat, presenta una faceta marina (la Serralada Litoral o de Marina), una de muntanyenca (zona de Montseny-Guillerics) i entre mig hi trobem la plana selvatana, nom amb què es coneix en aquesta part la Depressió Pre-litoral. Les serralades constitueixen alineacions muntanyoses de relativa importància (Montseny 1.713 m d'altura, a la Serralada Pre-litoral, i Cadiretes, 519 m d'altura a la Litoral). El rocam fonamental de les Serralades és el granit i roques filonians provinents del batòlit granític hercinià (Massís Català). Entre ambdues serralades queda emmarcada la Depressió Pre-litoral, un bloc enfonsat recobert per dipòsits neogènics i quaternaris (miocè, pliocè, arcoses i sediments d'origen generalment al·luvial).

El tipus de substrat, doncs, diferencia de les zones veïnes la plana de la Selva, els límits de la qual arribarien fins a tocar Girona ciutat.

Un altre dels trets diferenciadors de la Plana de la Selva és el seu mal drenatge, amb autèntiques zones endorreiques, com la de Sils,

Bosc mixt de roures i alzines a la plana de la Selva, prop del poble de Sils.

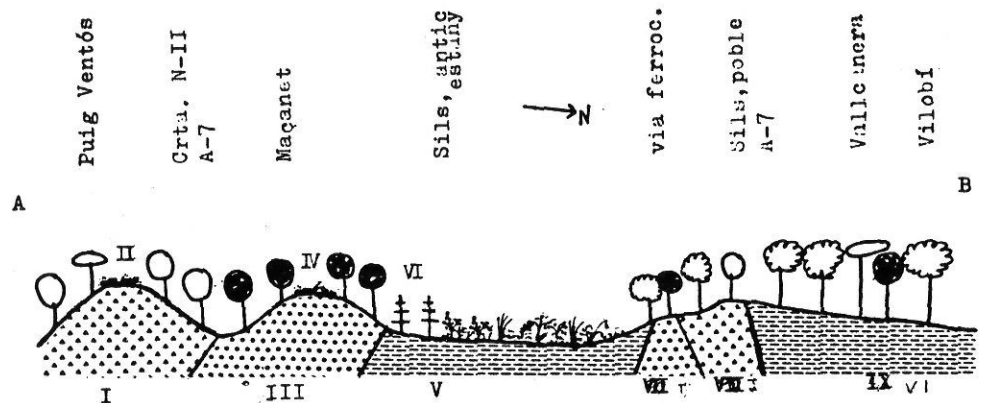
ESQUEMA GEOLÒGIC (L. Pallí Buxó, 1983). 0. Leucogranits i granodiorites. - 1. Gneis quars-feldespàtics. - PALEOZOIC: 2. Esquistos, pissarres, quarsites, calcàries, grauvaques i porfiroïds. - PALEOGEN: 3. Conglomerats, gresos i argiles vermelloses-vinoses. - 4. Calcàries grises. - 5. Margues i argiles blaves. - 6. Gresos. - NEOGEN: 7. Basalts, basanites, piroclastes i escòries. - 8. Conglomerats, gresos, llims, argiles i sorres arcòsiques. - QUATERNARI: 9. Graves, sorres, llims i argiles. - 10. Girona. - 11. Riudellots. - 12. Vilobí. - 13. Santa Coloma de Farners. - 14. Sils. - 15. Maçanet. - 16. Vidreres. - 17. Llagostera. - 18. Caldes de Malavella. - 19. Cassà.

on hi havia l'antic estany de considerables proporcions i que figurava als mapes de l'època. Al s. XVIII, tot coincidint amb l'extensió i la intensificació de la producció agrícola, les zones palustres (aiguamolls com es coneixen a la comarca) recularen fortament, i culminà el procés amb la dessecació de l'estany de Sils a mitjan segle XIX.

La climatologia

La plana selvatana presenta un clima típicament mediterrani sub-humit, a cavall de la zona costanera, més àrida, i de la més plujosa de la muntanya. Com es pot veure al diagrama i tal com succeeix a la zona humida de la Garrotxa, quan plou més és a la primavera i no a la tardor com passa als climes mediterranis típics (Girona ciutat, p. ex.). Això vol dir que la vegetació té unes condicions molt favorables per iniciar la represa primaveral i per suportar l'eixut estival, que d'altra banda mai no sol ser massa acusat. Aquest fet, juntament amb una certa inversió tèrmica que fa enregistrar temperatures molt fredes i boires continuades a l'hivern, acaba d'amanir un indret especial, on la vegetació també ho ha de ser.

Les dades de temperatures i precipitacions enregistrades a l'aeroport Girona-Costa Brava de Vilobí d'Onyar han permès la confecció d'un diagrama climàtic; la mitjana de precipitació anual és de 808,9 mm i la temperatura mitjana de 13,8 °C.

Tall A-B. I. Sureda (*Quercetum ilicis suberetosum*) sobre granit. II. bruguera de bruc d'escombres i estepa sorra a les carenes i indrets desforestats (*Lavandulo-Ericetum scopariae*). III. Alzinar (*Q. ilicis pistaciotosum*) sobre roca volcànica. IV. Garriga i prats secs a les carenes i indrets desforestats. V. Complex ripari (vegetació higròfila + *Phragmition australis*) i arbredes als indrets inundats. VI. Poblacions mixtes de roures i alzines sobre sediments.

Roureda de roure martinec i roure africà en un turó de Maçanet, prop de l'entroncament, parcialment destruïda per l'extracció de terres.

també hi devia créixer. Si bé l'alzina no hauria donat caràcter d'alzinar als boscos granítics selvatans —almenys com l'agrupament que coneixem dels indrets basàltics— sí que hauria donat una fesomia diferent a la sureda dels llocs planers i de sòl més gruixut, que l'actual ocupada per la bruguera de bruc d'escombres i per l'estepa borrera (*Lavandulo-Ericetum scopariae*). En aquesta zona són normals les poblacions de pi pinyer (*Pinus pinea*) i d'altres de repoblació (*P. pinaster* sobretot).

2. Sobre terreny volcànic, l'ALZINAR (*Quercetum ilicis pistacietosum*), domina àmpliament i generalment en estat força pur.

3. Als rierols i rieres selvatanes el bosc de verns, la VERNEDA, (*Lamio-Alnetum glutinosae*) hi és la comunitat pròpia i cobriria una franja ben ampla si les terres no s'haguessin aprofitat pel conreu. Prop de l'aigua, especialment als cursos de líit ampli, com a la riera de Sta. Coloma, i a les clarianes que es produeixen, la salzereda (*Saponario-Salicetum purpureae*) i la bardissa (*Rubocoriaretum*) acompanyen al ric bosc caducifoli. Enlloc com a la Selva la verneda assoleix una espectacularitat tan notable de plantes en flor al bell punt de la primavera. Una mala gestió forestal i la poca cura de certs propietaris l'han fet desaparèixer de molts indrets en benefici de la bardissa, una comunitat secundària del tot improductiva.

4. Sobre el oliocè i els materials quaternaris, els boscos de roures i alzines amb pi pinyer esdevenen la formació dominant. Les restes que queden d'aquests boscos fan pensar, doncs, que la vegetació a la plana de la Selva, va tenir caràcter de roureda. La imatge tardoral i hi-

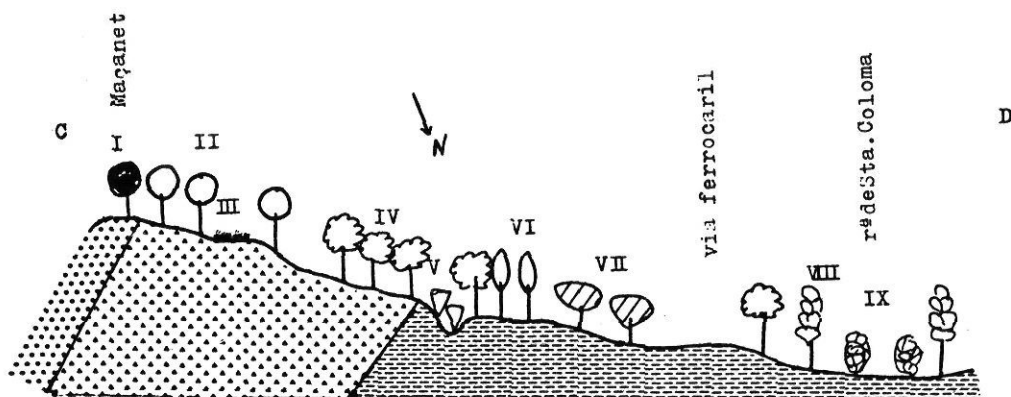
La vegetació de la plana

La vegetació de la plana selvatana ha estat estudiada, entre d'altres, pel Dr. Oriol de Bolòs (1959). La característica principal és que la vegetació mediterrània típica de la Comarca (alzinars i suredes) deixa lloc a formacions de caire més humit en esguard dels obacs i fondalades cara nord de les darreres estribacions de la Serralada Litoral de Maçanet, i sobretot de les terres planeres de la Depressió, periòdicament embassades en certs indrets com a la zona de l'antic estany de Sils. Així doncs, frec a frec amb associacions vegetals mediterrànies, en trobem d'altres centre-eu-

ropees i àdhuc atlàntiques: és el cas de les rouredes de roure martinec i roure africà, de les avellanoses, dels herbassars de grans càrrex i dels prats de dall.

Nou menes de boscos, pel cap baix, han estat descrits a la plana selvatana (Bolòs, 1959), la qual cosa indica la gran riquesa forestal existent. Els dos esquemes mostren la distribució de la vegetació a la plana:

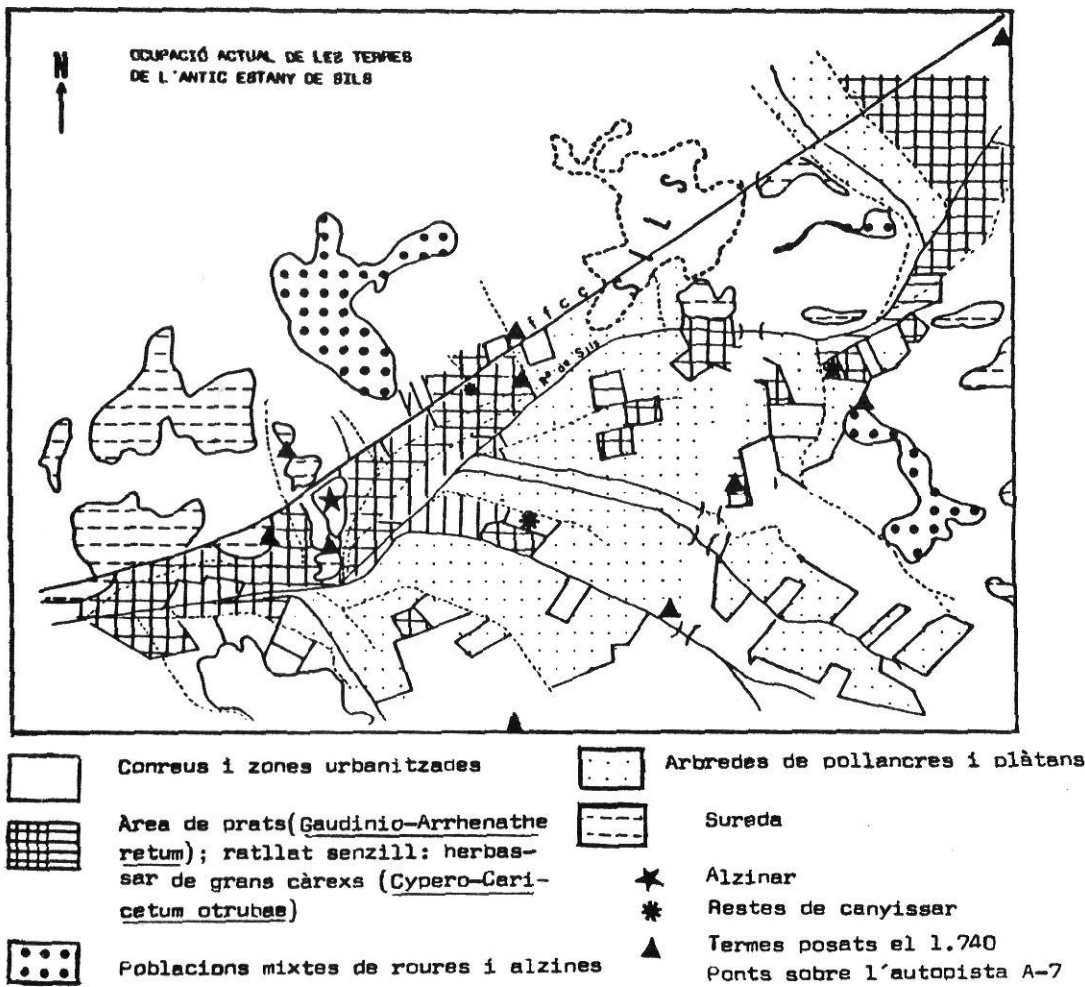
1. Sobre les terres granítics de caire oligotròfic (sòls amb poques substàncies nutritives) la SUREDA (*Quercetum ilicis suberetosum*) és el bosc dominant; no podem saber com era abans de la seva explotació per l'home car l'alzina

Tall C-D.

I. Alzinar sobre roca volcànica. II. Sureda sobre granit (i bruguera de bruc d'escombres i estepa crespada, III). IV. Roureda de roure africà (*Carici-Quercetum canariensis*) als obacs. V. Avellanoses (*Polistichocoryletum*) a les fondalades ombrívols. VI. Omeda als peus de vessant humits (*Lithospermo-Ulmetum minoris*). VII. Gatelleda (*Carici-Salicetum catalaunicae*) als peus de vessant inundats. VIII. Verneda (*Lamio-Alnetum glutinosae*) a les vores dels cursos d'aigua. IX. Salzereda (*Saponario-Salicetum purpureae*) al llit del riu.

vernal són prou gràtiques per demostrar aquest fet.

5. Els indrets més baixos, sovint inundats, reporten un complex de canyissar, prats de dall i herbassars improductius (p. ex. els de grans càrexs), i, a més, restes d'herbassars subaquàtics, als recs i canals que mantenen aigua tot l'any (vegeu esquema de Sils).

6. Als turons que hi ha entre Sils i Maçanet, tot resseguint la via del ferrocarril, disposats en direcció NW/SE, vers la riera de Sta. Coloma, s'hi fan la gatelleda, l'omeda, l'avellanosa i la roureda de roure martinenc i el roure africà, en esguard de més a menys humitat edàfica. La gatelleda (*Carici-Salicetum Catalaunicae*) creix als peus de vessant que resten humits bona part de l'any i on el gatell (*Salix atrocinerea* ssp. *catalaunica*) té el seu hàbitat idoni. L'omeda amb mill gruà (*Lithospermo-Ulmetum minoris*) és el bosc que hi va al darrera, mentre que enfilant-se per les fondalades ombrioles creix l'avellanosa amb polístic (*Polysticho-Coryletum*), un bosc en galeria que ressegueix les torrenteres i els fons dels obacs. La

resta, l'ocupa la roureda fins a la carena, on torna a aparèixer el bosc de suros. Tot un mosaic que ens demostra com responen els vegetals a petites diferències en les condicions ambientals.

Com es pot veure, la complexitat de la vegetació selvatana és molt gran i cal tenir-la en compte a l'hora de fer estudis sobre el medi i explotacions de tota mena. Sense anar més lluny, els turons de Maçanet, la vegetació dels quals s'ha comentat a l'apartat 6, són greument amenaçats per explotacions d'àrids que s'haurien de fer en una altra zona i no pas en aquest indret tan especial. Semblantment passa a la plana humida: la preservació d'una part és una tasca urgent per tal de conservar i estudiar la vegetació lacustre tan extensa en un passat i de la qual ara, només queden poques restes.

Lluís Vilar i Sais és botànic i professor del Col·legi Universitari de Girona.

BIBLIOGRAFIA

Bolòs, O. de (1959); *El paisatge vegetal de dues comarques naturals: La Selva i la Plana de Vic*. Arx. Sec. Ciènc. de l'I.E.C., XXVI. Barcelona.

Folch i Guillèn, R. (1981); *La vegetació dels Països Catalans*. Inst. Cat. Hist. Nat., Mem. núm. 10, Ketres editors. Barcelona.

Ginesta, S. (1972); *La Comarca de la Selva*. Premi Catalònia, 1972. Editorial Selecta, Barcelona.

Llabrés Bernat, A., *Cartografia de la vegetació del terme municipal de Santa Coloma de Farners*. XXVIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos (Sta. Coloma de F. octubre-1983). Quaderns de la Selva, núm. 1, 1984.

Molinoi Frigola, M. (1980); *Política hidràulica del segle XIX: la conclusió de les obres de dessecació de l'estany de Sils (1845-1851)*. Arx. Col. 1. Protocols de Barcelona.

Pallí i Buxó, L., Trilla Arrufat, J., Estalrich López, J. *Mapa Morfològic de la Depressió de la Selva*. Dept. de Geodinàmica Externa de la U.A.B. i pel Dep. de Geologia del C.U.G. 1983.

Vilar Sais, L. (1981); *Flora i vegetació de Sils i Turons de Maçanet*. Tesina, Univ. Autònoma de Barcelona.

Viñas Teixidor, X., Polo Albertí, L. *Vegetació de les capçaleres de les rieres de Benaula, de Gotarra i de Vidreres (Gironès-La Selva)*. Anals del Col·legi Universitari de Girona, núm. 10, 1985.

Xiberta Raig, A.; Tesi doctoral, inèdita.